

Subjekt a vztah k „předmětu“

Naše poznání je daleko komplikovanější, než jak si to asi představovali staří Řekové (ale jak si to představují někteří vágněji myslící snad dodnes). Především je třeba vzít na vědomí, že tu vedle subjektu, který si něco myslí, a vedle toho, na co myslí (event. co poznává nebo co se domnívá, že poznává), třeba uvažovat o tom myšlení (poznávání) samém, jako o skutečnosti, která je podnikem, výkonem, aktivitou myslícího (poznávajícího) subjektu. A právě toto myšlení má povahu jednotlivých (i když do vztahů vstupujících a vstoupivších) aktů myšlení, které samy o sobě mají určitou nejednoduchou strukturu, jíž je třeba věnovat náležitou pozornost. Takový akt myšlení je jednak tím, čím je, ale jednak se vztahuje k něčemu jinému, čím sám o sobě není. Obvykle se vše zjednoduší tím, že toto myšlené se označí jako „předmět“, což je ovšem velmi nepřesné. Především je třeba primárně odlišit to, co je posléze hlavním cílem intencionálního vztahu, totiž něco „reálného“, od toho, co je jakýmsi obrazem či modelem tohoto reálného cíle, totiž co je jakousi zárukou či garancí toho, že se daný myšlenkový akt vskutku vztahuje k onomu cíli reálnému, který zůstává jakýmkoli myšlenkovým aktem neovlivněn, ba nedotčen (což je ještě třeba přezkoumat). Tento model „reálného“ předmětu bývá označován jako „ideální“ (pod starým vlivem Platónovým, ale mnohokrát revidovaným), ale vždycky je třeba přesně odlišit, v čem se ideální obraz podobá „realitě“ (a ještě se musíme ohradit proti slovu „realita“ a „reálný“, protože tou res=věcí může být např. čtverec nebo trojúhelník apod.) a co mu proti ní chybí nebo v čem se liší a tedy nepodobá. A co je důležité: onen „ideální“ model není ani součástí ani složkou aktu mínění, ale musí být také míněn. Akt mínění (myšlení, poznání) se proto musí vztahovat nejen k „reálnému“ předmětu, ale také k předmětu „ideálnímu“, a to dokonce tak, že bez vztahu (vztahování) k ideálnímu modelu se akt mínění nemůže náležitě vztáhnout ani k reálnému „předmětu“, zkrátka k „věci“.

(Písek, 181202-1.)